
Kyrkomötet
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:1

Revisorers uppdrag enligt kyrkoordningen

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2017:158 där kyrkomötet föreslår besluta om en ändring i 48 kap. 5 § i kyrkoordningen som behandlar revisorernas granskning av församlingens verksamhet.

Utskottet föreslår att motionen avslås med hänvisning till att denna ändring inte bedöms ge den effekt motionärerna avser samt att det redan idag finns en koppling mellan revisionens granskning och stiftets tillsynsansvar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:158.

Motionens förslag

Motion 2017:158 av Sofija Pedersen Videke och Bengt Inghammar, Revisorers uppdrag enligt kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 48 kap. 5 § i kyrkoordningen ska ha följande lydelse:

I revisionslagen finns föreskrifter om revisorernas granskning. Utöver det som anges där ska revisorerna även granska om församlingen verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, i enlighet med kyrkoordningen och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2017:158 i Kr 2017:11y, *bilaga*.

Bakgrund

Bestämmelser om revision i Svenska kyrkan fanns fram till år 2000 i 20 kap. i kyrkolagen (1992:300). Bestämmelserna byggde på motsvarande bestämmelser i kommunalagen. I kyrkolagens 20 kap. 7–9 §§ reglerades revisorernas uppgift:

7 § Revisorerna granskar i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom kyrkorådets och övriga nämnders verksamhetsområden.

Revisorerna prövar om verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna

är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

8 § Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än när handläggningen av sådana ärenden har vållat församlingen ekonomisk förlust eller när granskningen sker från allmänna synpunkter.

9 § Vad som sägs om nämnder i 7 § gäller också beredningar.

Svenska kyrkan omfattas sedan år 2000 av revisionslagen (1999:1079). Lagen är tillämplig på organisationer som enligt 6 kap. 1 § i bokföringslagen (1999:1078) är skyldiga att avsluta bokföringen med en årsredovisning. Denna skyldighet gäller för de församlingar, pastorat och stift samt Svenska kyrkans nationella nivå som i bokföringslagen definieras som större företag. Detta har utvidgats genom en inomkyrklig bestämmelse, 47 kap. 9 § i kyrkoordningen, som innebär att samtliga ekonomiska enheter inom Svenska kyrkan ska upprätta årsredovisning.

Av 5 § i revisionslagen framgår bland annat att revisionen ska granska företagets årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionsred kräver. Motsvarande revisionsbestämmelser finns även för aktieföretag, ekonomiska föreningar och stiftelser.

I prop. 1997/98:99 *Aktieföretagets organisation*, kommenteras begreppet ”god revisionsred” (sidan 147 f.).

Det kunde naturligtvis övervägas att lagfästa vissa av de mera grundläggande normerna för god revisionsred. Mot detta talar att sådana lagfästa regler under alla förhållanden skulle behöva fyllas ut av och kompletteras med gällande uppfattning om god revisionsred. Om vissa normer lagfästs, riskerar man att revisorns granskning begränsas, eftersom en reglering skulle kunna föranleda motsatslut. Övervägande skäl talar därför för att [...] behålla ett system med en ramlagstiftning som ålägger revisorn att vid sin granskning iaktta god revisionsred. Inom dessa ramar bör det sedan ankomma på revisorsorganisationerna och Revisornämnden att genom rekommendationer och yttranden lämna närmare vägledning angående omfattningen av revisorns granskning. Det bör dock framhållas att denna lagstiftningsteknik inte innebär att den slutliga tolkningen av innebörden av god revisionsred överlämnas till revisorsorganisationerna. Det kommer alltid ytterst att vara en uppgift för domstolarna att avgöra vad som i det enskilda fallet utgör god revisionsred.

Genom att granskningens inriktning och omfattning har knutits till ”god revisionsred” kan den fortlöpande anpassas till utvecklingen inom revisionsområdet. Denna utveckling påverkas av olika intressenters berättigade krav och förväntningar samt revisorns kompetens och objektivitet.

Sedan lång tid tillbaka utfärdar FAR (tidigare FAR SRS och dessförinnan Föreningen Auktoriserade Revisorer) rekommendationer och gör uttalanden inom revisionsområdet. I avsaknad av annan normgivning har FAR:s rekommendationer och uttalanden kommit att uttrycka den gällande normen för de yrkesverksamma revisorernas praktiska tillämpning av god revisionsred. FAR:s rekommendationer används också som utgångspunkter för Revisornämnden och domstolarna i deras bedömningar och avgöranden om vad som kan anses utgöra god revisionsred.

En väsentlig del av FAR:s regelverk utgörs av rekommendationer och uttalanden.

Medlemmarna i FAR är skyldiga att följa god revisionsred och därmed de rekommendationer som FAR (och dess föregångare FAR SRS) har utfärdat.

Sedan den 1 januari 2011 är International Standards on Auditing, ISA, det huvudsakliga regelverket för den auktoriserade revisionsverksamheten.

Kyrkoordningen innehåller kompletterande bestämmelser om revision. Dessa bestämmelser finns för församlingar och pastorat i 48 kap., för stiftet i 50 kap. och för nationell nivå i 52 kap. i kyrkoordningen. Syftet med dessa inomkyrkliga bestämmelser är att skapa enhetliga revisionsregler inom Svenska kyrkan. De inomkyrkliga bestämmelserna reglerar:

- ◆ obligatoriskt krav på revision
- ◆ vem som utser revisor
- ◆ när val av revisor ska ske samt för vilken tidsperiod valet sker
- ◆ antal revisorer
- ◆ valbarhetskrav
- ◆ kompetenskrav
- ◆ antal revisorer
- ◆ krav på överlämnande av revisionsberättelsen till stiftet om revisionsberättelsen innehåller anmärkning, ett modifierat uttalande eller upplysningar av särskild betydelse.

Behandling vid tidigare kyrkomöten

Kyrkomötet beslutade 2005 med anledning av Budgetutskottets betänkande 2005:2 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att klarlägga vad som är god revisionsred inom Svenska kyrkan. Under årens lopp har revisionsfrågan behandlats av kyrkostyrelsen och 2009 beslutade kyrkostyrelsen om en utredning av revisionsbestämmelserna för hela Svenska kyrkan. Arbetet utmynnade i rapporten *Revision och granskning av kyrkans verksamhet* (SKU 2011:1). Rapporten låg därefter som underlag till kyrkostyrelsens skrivelse 2011:6 *Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet* där förändringar föreslogs som till stor del avsåg mer enhetlig revision för alla nivåer inom Svenska kyrkan samt en viss rensning av inomkyrkliga specialregler som redan omfattas genom lagstiftningens definition av revision.

Vid samma tidpunkt, 2011, infördes nya regelverk, ISA, för de auktoriserade revisorerna vilket medförde att kyrkoordningens revisionskapitel 48, 50 samt 52 även kunde anpassas till dessa, t.ex. avseende kompetenskraven för den auktoriserade revisorn.

Vad som ska granskas inom ramen för den lagstadgade revisionen definieras genom kopplingen till god revisionsred. Utöver den lagstadgade revisionen innehåller kyrkoordningen krav på en utökad kyrklig verksamhetsrevision i form av granskning ”om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig”. I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2011:6 uttrycker kyrkostyrelsen vikten av verksamhetsgranskning:

Behovet av denna granskning är lika stor idag som tidigare. Att det vid sidan av lagstadgad revision finns en fördjupad kyrklig granskning av verksamhetens ändamålsenlighet är således både viktigt och naturligt.

Granskningen av verksamheten är väsentlig. Lika viktig är granskning av själva styrnings- och ledningsprocesserna. Granskning i syfte att bidra till en professionell och tydlig styrning av verksamheten är central för en ändamålsenlig och effektiv verksamhet. På detta sätt tillför granskningen även ett framåtriktat mervärde.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade skrivelsen i sitt betänkande EE 2011:1 *Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet m.m.* Utskottet hade dessförinnan även inhämtat yttrande från Budgetutskottet, B 2011:1y. I Budgetutskottets yttrande önskades ett klarläggande kring frågan om återkoppling av verksamhetsrevisionens resultat vilket även Ekonomi- och egendomsutskottet ställde sig bakom. Utskottet uttalade sig även om vikten av att verksamhetsgranskningen i sitt betänkande:

Utskottet vill betona vikten av att räkenskapsrevisionen inte fick ske på bekostnad av den utökade kyrkliga revisionen. Båda revisionsuppdragen ska ges samma tyngd.

Kyrkomötet biföll kyrkostyrelsen skrivelse, dock utan förtydligande angående återkopplingen av verksamhetsgranskningens resultat.

Utskottets överväganden

Revisorers uppdrag enligt kyrkoordningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:158.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan har ett tillsyns- och granskningssystem som omfattar auktoriserad revisor och övriga valda revisorer. Därtill utövas tillsyn via stift och begravningsombud. Kyrkoherden har ett lokalt tillsynsansvar och i större församlingar och pastorat kan ekonomer med ett särskilt ansvar för uppföljning och kontroll, controllers, finnas anställda. Genom nuvarande regelverk för tillsyn i olika former torde därmed möjligheten att säkerställa en effektiv tillsyn av både räkenskaper och förvaltning föreligga.

Revisorerna ska bland annat granska internkontrollen ur både räkenskaps- och förvaltningsperspektiv. I både räkenskaps- och förvaltningsgranskningen av internkontrollen ligger att granska att lagar samt inomkyrkliga och interna regelverk m.m. följs.

Ansvar för den interna kontrollen ligger hos kyrkorådet. Internkontroll innebär att säkerställa att fastställda regler, rutiner, policys och riktlinjer mm. följs och revisionen ska granska att kyrkorådet tar detta ansvar.

Denna process utesluter inte att det kan föreligga brister i förvaltning som inte upptäcks i den ordinarie förvaltningsrevisionen. Utskottet anser dock inte att dessa brister kan åtgärdas genom den föreslagna kompletteringen av kyrkoordningstexten. Revisionsgranskningen riskerar istället att bli mycket omfattande men sakna fokus.

I de fall revisorerna har någon form av avvikelse från en helt så kallad ”ren revisionsberättelse” har revisorerna skyldighet att informera stiftet, vilket framgår av kapitel 48 § 6 st. 4 i kyrkoordningen:

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning, ett modifierat uttalande eller upplysningar av särskild betydelse ska revisorerna lämna sin berättelse även till stiftet.

Därmed länkas revisionen och stiftets tillsynsansvar samman vilket ger stiftet även en extern ingång för att kunna utöva sitt tillsynsansvar.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

EE 2017:1

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson och Arnold Boström.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:11y

Revisorers uppdrag enligt kyrkoordningen

Till Ekonomi- och egendomsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2017:158

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:2

Golv och tak för kyrkoavgiften

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:123, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda ett införande av golv och tak gällande kyrkoavgiften.

Utskottet konstaterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Utskottet noterar slutligen att kyrkostyrelsen svarade på en fråga under 2008 års kyrkomöte, som gällde ett utredningsuppdrag om kyrkoavgiften från 2002 års kyrkomöte. I kyrkostyrelsens svar på frågan redovisas de överväganden som föranledde styrelsen att inte lägga fram något konkret förslag i frågan om golv och tak för kyrkoavgiften. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motion 2017:123 avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:123.

Motionens förslag

Motion 2017:123 av Mats Hagelin, Golv och tak för kyrkoavgiften

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda ett införande av golv och tak gällande kyrkoavgiften.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om kyrkoavgiften finns i 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan där det framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och vem som beslutar om avgiften. Lagen (1998:1593) om trossamfund 16 § innehåller bestämmelser om den statliga uppbördshjälpen. I lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund 4 § framgår att kyrkoavgiften beräknas på medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster. 42 kap. 1–5 §§ i kyrkoordningen innehåller regler om kyrkoavgiften.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Kyrkoavgiften har behandlats vid flertalet kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. En utförlig redogörelse om hur kyrkomötet under åren 2002–2011 har behandlat denna fråga finns i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:7 sidorna 1–4.

2014 års kyrkomöte behandlade motion 2014:49 om införande av ett golv för kyrkoavgiften. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2014:7. Utskottet föreslog avslag på motionen med följande motivering.

Utskottet konstaterar att lagstiftningen om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift, utifrån Skatteverkets regler, ska beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Svenska kyrkan äger därmed inte uteslutande själv frågan om att göra undantag från uppborndsreglerna kring kyrkoavgiften. Utskottet vill dock understryka vikten av frågan som väcks i motionen om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället. I fall liknande det som tas upp i motionen sker det sannolikt bäst genom lokala initiativ inom pastoraten. Exempel på ett sådant initiativ skulle kunna vara att ekonomiska problem hos en enskild medlem under ett visst år, kan föranleda pastoratet att besluta om återbetalning av kyrkoavgiften till medlemmen för det året.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

2015 års kyrkomöte behandlade motion 2015:24 om avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2015:7. Utskottet föreslog avslag på motionen med följande motivering.

Utskottet noterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Då kyrkoavgiften, på motsvarande sätt som en skatt, tas ut efter en procentsats i förhållande till inkomsten innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter ekonomisk bärkraft. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Exempelvis genom att församlingen beslutar om att i ett enskilt fall återbetala kyrkoavgiften till berörd medlem.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:123.

Utskottet konstaterar inledningsvis att hjälpen med uppbörd av kyrkoavgift, som Svenska kyrkan får av staten, härrör från den överenskommelse mellan Svenska kyrkan och staten som tillkom i samband med relationsändringen år 2000. Den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Då kyrkoavgiften tas ut efter en procentsats i förhållande till denna inkomst, innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter egen ekonomisk bärkraft. Befintlig lagreglering ger inte utrymme för att avvika från denna ordning.

Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde detta främst kunna ske genom att en församling eller ett pastorat i ett enskilt fall beslutar om återbetalning av kyrkoavgiften till berörd medlem.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsen fick i uppdrag av 2002 års kyrkomöte att utreda olika frågeställningar om kyrkoavgiften, däribland tak och golv, med inriktning på förslag till förändringar. Kyrkostyrelsen har därefter behandlat frågan om tak och golv under ett antal sammanträden.

Vid sammanträdet den 20 april 2005 förelåg en promemoria med alternativa modeller för hantering av den s.k. golv- och takfrågan. Kyrkostyrelsen gav då kyrkokansliet i uppdrag att göra en fortsatt analys av såväl ekonomiska som övriga konsekvenser av att tak och golv införs på kyrkoavgiften. Kyrkostyrelsen beslöt samtidigt att utredningen ska avslutas i sådan tid att en promemoria med kyrkostyrelsens ställningstagande i frågan kan remissbehandlas, för att därefter behandlas i kyrkomötet 2007.

Vid sammanträde den 12 december 2006 redovisades den utvidgade analysen till kyrkostyrelsen. Vid det tillfället konstaterades att frågan om kyrkoavgiften är strategisk och bör ses i ett större perspektiv som rör kyrkans framtid och strukturfrågorna. Arbetsutskottet fick därför i uppdrag att bereda frågan vidare i ett vidgat perspektiv. Samtidigt fick kyrkokansliet, mot bakgrund av den vid den tidpunkten nya konstruktionen med jobbskatteavdrag, i uppdrag att undersöka om sommararbetande ungdomar kan befrias från kyrkoavgift.

Vid sammanträde den 27 februari 2007 förelåg en promemoria om konsekvenserna av att sommararbetande ungdomar befrias från betalning av kyrkoavgift. Kyrkostyrelsen beslöt efter redovisning av promemorian att för närvarande inte förespråka någon golvregel för kyrkoavgiften. Dessutom beslöt styrelsen att i det fortsatta arbetet om kyrkans finansiering fortsätta bevaka frågan om golv och tak för kyrkoavgiften.

Såvitt utskottet kan se har kyrkostyrelsen därefter inte lämnat någon skrivelse om tak och golv för kyrkoavgiften till kyrkomötet. Utskottet noterar dock att kyrkostyrelsen under kyrkomötets frågedebatt 2008 svarade på en fråga som rörde uppdraget från kyrkomötet 2002. Kyrkostyrelsen svarade då bland annat att ett antal bestämmelser i både lagreglering och kyrkoordning först behöver ändras för att en konstruktion med golv och tak för kyrkoavgiften ska vara möjlig. Vidare konstaterade kyrkostyrelsen att den statliga hjälpen med uppbörden av kyrkoavgiften är av sådan vikt, att det är angeläget att reglerna för beräkning av kyrkoavgiften så nära som möjligt ansluter till kommunalskatteberäkningen. Slutligen anförde kyrkostyrelsen att de analyser som gjordes under perioden 2005–2007 inte hade föranlett styrelsen att lägga fram något konkret förslag i frågan om golv och tak för kyrkoavgiften.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motion 2017:123 avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson och Arnold Boström.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Ett skriftligt utredningsresultat från kyrkostyrelsen vore önskvärt, inte minst för att kunna avsluta en långdragen diskussion kring ämnet golv och tak.

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motionen.

Jan G Nilsson, Samuel Lilja och Peter Nordgren

Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:3

Folkbildning i utlandsförsamlingarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:25, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att tillsammans med Sensus begära att Folkbildningsrådet förändrar bidragsvillkoren för att möjliggöra rapportering av folkbildningsverksamhet i Svenska kyrkans lokaler i utlandet.

Utskottet konstaterar att frågan om alternativ finansiering är viktig, men att motionärernas förslag inte är genomförbart utifrån nuvarande lagstiftning.

Ett undantag specifikt för Svenska kyrkans lokaler i utlandet faller sannolikt på att flera andra organisationer skulle vilja få till liknande undantag för sin egen verksamhet i utlandet. För utskottet är det tydligt att sakfrågan då går utanför Folkbildningsrådets regelverk och istället blir en statlig regleringsfråga.

Utöver detta noterar utskottet en svårighet i att utifrån nuvarande ägande- och förhyrningsstruktur av lokaler i utlandet tydligt kunna definiera vad som menas med Svenska kyrkans lokaler i utlandet.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:25.

Motionens förslag

Motion 2017:25 av Anette Nordgren och Maj-Lis Aasa, Folkbildning i utlandsförsamlingarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsammans med Sensus begära av Folkbildningsrådet att de justerar bidragsvillkoren till studieförbunden så att folkbildningsverksamhet i "Svenska kyrkans lokaler" i utlandet jämföras med folkbildningsverksamhet i Sverige för att möjliggöra att den folkbildningsverksamhet som genomförs i utlandsförsamlingarna kan rapporteras på samma sätt som i Sverige.

Bakgrund

Statens stöd till folkbildningen utgår från det mål riksdagen formulerat för densamma: "Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället."

Villkoren för statens bidrag regleras i förordningen 2015:218 om statsbidrag till folkbildningen. I förordningen anges fyra syften med stödet:

- Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

I Sverige är det Folkbildningsrådet som har till uppgift att fördela och följa upp statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund utifrån förordningen. Bland uppgifterna ingår att utvärdera om syftet med statens bidrag till folkbildning uppfylls. Folkbildningsrådet är en förening med tre medlemmar: Studieförbunden i samverkan, Sveriges Kommuner och Landsting, samt Rörelsefolk högskolornas intresseorganisation. Folkbildningsrådet leds av en styrelse utsedd av dess medlemmar. Studieförbunden i samverkan, tidigare Folkbildningsförbundet, är en intresse- och branschorganisation som samlar tio studieförbund, däribland Sensus studieförbund där Svenska kyrkan är medlem.

Sensus studieförbund är framväxt ur tre tidigare studieförbund: KFUK-KFUM:s studieförbund, Sveriges Kyrkliga Studieförbund, samt Tjänstemännens Bildningsverksamhet. Den nuvarande organisationen bildades genom samgåenden i början av 2000-talet och har idag 33 medlemsorganisationer av varierande storlek, där Svenska kyrkan är den största medlemsorganisationen. Organisationen leds av en förbundsstyrelse utifrån mandat givet på årsstämma där såväl verksamhetsinriktning som motioner från medlemsorganisationer behandlas.

För att kunna genomföra fördelning av statsbidraget har Folkbildningsrådets styrelse fastslagit villkor och fördelningskriterier i dokumentet *Statsbidrag till studieförbund 2017 – Villkor och fördelningskriterier* (dnr 327, 2016, 092). Villkoren som Folkbildningsrådet formulerat delas in i organisatoriska respektive verksamhetsvillkor. I verksamhetsvillkoren anges i 4.3 § att folkbildningsverksamhet som anordnas utanför Sverige inte ger rätt till statsbidrag. I samma dokument anges i 6 § att det är bidragsmottagarens skyldighet att visa att folkbildningsverksamhet som finansieras med statsbidrag genomförs i enlighet med statens syfte och Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor. ”Varje studieförbund som tar emot statsbidrag har själv det fulla ansvaret att följa upp, granska och kontrollera att statsbidragsvillkoren följs inom den egna organisationen.”

Svenska kyrkan i utlandet finns på cirka 40 fasta platser i 23 länder. Utöver detta samlas man till regelbundna gudstjänster på ytterligare cirka 100 platser genom bland annat mobila präster i Asien, Afrika och Sydamerika. Den fasta verksamheten är förlagd till 35 lokaler med varierande ägandeskap: ägande eller förhyrning genom Trossamfundet Svenska kyrkan eller Stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet, alternativt ägande eller förhyrning lokalt av församlingen eller till församlingen knuten förening eller stiftelse. Det förekommer även att Svenska kyrkan i utlandet delar lokaler med andra samfund och organisationer.

Svenska kyrkans i utlandets gruppverksamhet varierar både i innehåll och storlek mellan platserna. Totalt samlade gruppverksamheten 116 422 besökare under 2016. Den största andelen av detta var vuxenverksamhet som samlade 62 153 besökare. Ett särskilt gruppverksamhetsområde är körverksamhet. Totalt fanns 1 770 körmedlemmar fördelade på 48 vuxenkörer, 13 ungdomskörer och 34 barnkörer. Utifrån nuvarande verksamhetsuppföljning är det inte möjligt att avgöra hur stor del av den totala gruppverksamheten som sker eller som skulle kunna ske på ett sådant sätt att övriga verksamhetsvillkor för bidrag uppfylls.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:25.

Utskottet vill inledningsvis framföra sin uppskattning till motionärerna för deras intention att söka alternativa finansieringsvägar för Svenska kyrkan i utlandets viktiga verksamhet.

Med detta sagt konstaterar utskottet att nuvarande detaljregelverk för bidrag till folkbildningsverksamhet formellt ägs av Folkbildningsrådet, men att en förändring av den typ som motionärerna föreslår i praktiken blir en statlig regleringsfråga.

Flera studieförbund har medlemsorganisationer som bedriver verksamhet utanför Sverige. Ett rimligt antagande är att åtminstone en del av dessa har verksamhet som uppfyller övriga bidragsvillkor på ett liknande sätt som Svenska kyrkan i utlandet. Utskottet gör bedömningen att det i och med detta skulle vara svårt att driva igenom ett undantag som explicit rör Svenska kyrkan. Därmed återstår möjligheten att få Folkbildningsrådet att helt stryka verksamhetsvillkoret kring att verksamhet som anordnas utanför Sverige inte ger rätt till statsbidrag, eller att skapa ett mer allmänt undantag för att täcka fler organisationers verksamhet och lokaler. Utskottet gör i detta bedömningen att frågan passerar nivån i detaljregelverket hos Folkbildningsrådet och istället blir en fråga att hantera i en statlig förordning med tillhörande mål och övergripande villkor för folkbildningen.

Utskottet noterar även en svårighet i att kunna skapa tydlighet i vad som avses med Svenska kyrkans i utlandets lokaler. Idag bedrivs verksamhet på såväl tillfälliga, återkommande och fasta platser. För vissa av dessa finns det lokaler som ibland ägs eller hyrs genom trossamfundet Svenska kyrkan, ibland genom Stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet. I vissa fall ägs eller hyrs lokalen av församlingen eller till församlingen relaterat förening eller stiftelse. Det är heller inte ovanligt att samma lokal delas med annat samfund eller organisation. Utskottet drar utifrån detta slutsatsen att det blir svårt att formulera, hantera och följa upp ett undantag som är tillräckligt precist för såväl Folkbildningsrådet, Sensus och Svenska kyrkan.

Mot bakgrund av ovan nämnda föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Johan Berkman, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström och Claes Björndahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:4

Redovisningsregler för gåvor och bidrag inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2017:49 där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att se över regelverket för K3 samt ge nya riktlinjer avseende ”villkorade bidrag”/donerade medel.

Utskottet föreslår avslag på motionen då kyrkostyrelsen genom remissvar använt den möjlighet som finns för att påverka Bokföringsnämnden samt att utskottet anser att det tidsspänn som rekommenderas inte kan anses som oskäligt.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:49, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:49, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2017:49 av Leif Nordlander, Redovisningsregler för gåvor och bidrag

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för K3 med särskild hänsyn till ”villkorade bidrag”/donerade medel.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge nya riktlinjer anpassande till Svenska kyrkans församlingars lokala verklighet angående ”villkorade bidrag”/donerade medel så att medlen kan användas över tid och inte begränsas på det sätt som nu rekommenderas.

Bakgrund

I 47 kap. 9 § första stycket i kyrkoordningen anges att föreskrifter om bokföring och årsredovisning finns i lag. De lagar som åsyftas är bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554). Enligt 8 kap. 1 § bokföringslagen ansvarar Bokföringsnämnden för utvecklandet av god redovisningssed.

Kyrkostyrelsen har rätt att utfärda kompletterande bestämmelser om församlingens bokföring och redovisning (se 47 kap. 11 § i kyrkoordningen). Bakgrunden till bestämmelsen är att lagstiftningen endast omfattar den s.k. externa redovisningen, dvs. den som primärt riktar sig mot utomstående intressenter. I Ekonomi- och egendomsutredningens betänkande, SKU 1998:5 sidan 187, framhölls att det kan ”finnas behov av inomkyrkligt bindande bestämmelser när det gäller den interna redovisningen bl.a. för inhämtande av nödvändig statistik”. Kyrkostyrelsens rätt att utfärda

redovisningsbestämmelser inskränker sig emellertid inte till den interna redovisningen utan kan även avse den externa redovisningen. Ekonomi- och egendomsutredningen påpekade i detta sammanhang:

En inomkyrklig bestämmelse på bokförings- och redovisningsområdet får inte vara så avfattad att den riskerar att komma i konflikt med vad BFN anser vara god redovisningssed. Samråd med [Bokförings]nämnden behöver därför i den mån föreskrifter kommer att utfärdas. (sidan 187).

Med stöd av 47 kap. 11 § i kyrkoordningen beslutade kyrkostyrelsen under 2016 att samtliga församlingar och stift ska tillämpa regelverket för större företag vid upprättande av årsredovisningen från och med 2017 (SvKB 2016:10), bland annat i syfte att ha enhetliga redovisningsregler inom hela Svenska kyrkan.

För att tolka och informera om tillämpningen av god redovisningssed inom Svenska kyrkan har kyrkostyrelsen tillsatt Svenska kyrkans redovisningskommitté, KRED. Målsättningen med verksamheten är att skapa en enhetlig redovisning som beaktar ett brett intressentperspektiv. Redovisningskommittén har löpande kontakt med Bokföringsnämnden. KRED har arbetat med tolkning av Bokföringsnämndens rekommendationer samt andra, för Svenska kyrkan, väsentliga frågor inom redovisning och revision och publicerat ett stort antal inomkyrkliga rekommendationer.

Ett prioriterat arbetsområde för KRED under verksamhetsåren 2003 och 2004 var den lokala nivåns bokföringsmässiga hantering av gåvor och kollekter med anledning av ändringar i bokföringslagen. I kontakter med Bokföringsnämnden framhölls behovet för Svenska kyrkan att låta ännu inte utnyttjade gåvomedel och bidrag kvarstå som en egen balanspost för att på så sätt förtydliga flödet av inkomna gåvor och bidrag samt hur dessa används.

Bokföringsnämnden uttolkade i två rekommendationer både definitioner av begreppen gåvor och bidrag samt hur dessa skulle redovisas inom ideell sektor: Bokföringsnämndens allmänna rekommendation BFNAR 2002:10 *Gåvor till ideella föreningar och trossamfund* samt BFNAR 2002:11 *Bidrag till ideella föreningar m.fl.* Dessa rekommendationer innebar i huvudsak att samtliga gåvor och bidrag skulle intäcksredovisas när gåvan/bidraget blivit sakrättsligt bindande oavsett när gåvan/bidraget togs i bruk. KRED utarbetade med anledning av Bokföringsnämndens rekommendation en inomkyrklig rekommendation, *Redovisning av ändamålsbestämda gåvor* som därefter kommit att tillämpas som en branschspecifik hantering av gåvor och bidrag inom Svenska kyrkan till och med år 2016.

I samband med Bokföringsnämndens arbete med det så kallade K-regelverken kom åter frågan om redovisning av gåvor och bidrag upp, vilket skulle innebära en ytterligare skärpning av regelverket. Exempelvis finns i K2-regelverket ingen möjlighet att redovisa gåvor och bidrag på det sätt som tidigare tillämpats inom Svenska kyrkan. I K3-regelverket fanns däremot en sådan möjlighet om bidraget var villkorat så att mottagaren har en återbetalningsskyldighet om villkoret inte uppfylls.

I samband med Bokföringsnämndens remiss kring K-regelverken påtalade kyrkostyrelsen i sitt remissvar bland annat svårigheterna med att redovisa gåvor och bidrag enligt det förslagna regelverket men detta lämnades utan åtgärd av Bokföringsnämnden.

KRED arbetade med frågan inför införandet av K3-regelverket för de större enheterna inom Svenska kyrkan 2014 och utfärdade därefter en rekommendation, KRED 2014:2 *Gåvor och bidrag inom Svenska kyrkan*, som redovisar möjligheterna

att inom bokföringslagen ramar att redovisa erhållna villkorade bidrag i balansräkningen. Inför övergången till K3 även för mindre enheter uppdaterades materialet, KRED 2017:3 *Gåvor och bidrag enligt K3*.

Övergången till K3 har inneburit att för att kunna fastställa vilka ändamålsbestämda medel som uppfyller samtliga krav på att få definieras som villkorade bidrag måste församlingar och stift analysera den post i balansräkningen som fram till och med 2016 benämns Ändamålsbestämda medel. De krav som måste uppfyllas är att givaren överlämnat bidraget till församlingen, att ett specifikt villkor, fastställt av givaren, måste uppfyllas samt att det föreligger en återbetalningsskyldighet om inte församlingen uppfyller villkoret. I samband med bidrag från t.ex. Allmänna arvsfonden och i samband med permutation av mindre stiftelser har tidsramen för uppfyllande av villkoret från Allmänna arvsfonden och Länsstyrelsen tolkats såsom 2–5 år. Medlen är rättsligt skyddade och får inte användas till annat än de av givaren fastställda villkoren.

Om villkoret är allmänt hållet och/eller det inte föreligger någon uttalad återbetalningsskyldighet kvalificerar sig medlen inte såsom villkorade bidrag enligt Bokföringsnämndens rekommendation. De medel som inte uppfyller kraven för att kunna redovisas som villkorade bidrag ska enligt K3 läggas till posten Balanserat resultat inom posten Eget kapital. Detta har emellanåt kommit att misstolkas såsom att medlen försvinner och att det ändamål som finns kopplat till medlen inte behöver uppfyllas. Villkoret är fortfarande rättsligt skyddat men förändringen innebär att dessa medel kan behöva följas via så kallad sidoordnad redovisning, t.ex. i ett annat register av typen Excel-fil. Nya medel till löpande verksamhet ska numera alltid intäktsföras som bidrag och blir därmed en del av årets finansiering av verksamheten. Vid mycket stora bidragsbelopp, som överstiger årets budget för ändamålet, kan även dessa bli föremål för den sidoordnade redovisningen.

Utskottets överväganden

Redovisningsregler för gåvor och bidrag inom Svenska kyrkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:49.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan, som registrerat trossamfund, har skyldighet att följa de lagar och regler för redovisning som följer av bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554). Bokföringsnämnden är den instans som har uppdraget att tolka lagen och tillhandahålla rekommendationer och råd i redovisningsfrågor. Den möjlighet som finns att påverka Bokföringsnämnden i dess arbete är genom remissvarsförfarande och utskottet erfar att kyrkostyrelsen genom ett flertal remissyttranden sedan relationsändringen påtalat Svenska kyrkans behov av större transparens avseende redovisning av gåvor och bidrag för Bokföringsnämnden. Bokföringsnämnden har dock valt att inte beakta detta.

Sedan 2005 har Svenska kyrkan, genom Svenska kyrkans redovisningskommitté, KRED, utarbetat inomkyrkliga tolkningar av Bokföringsnämndens regelverk för gåvor och bidrag som bättre motsvarar Svenska kyrkans behov men ändå ligger inom ramen för gällande regelverk. KRED strävar även efter en standardisering av redovisning för att på så sätt underlätta det administrativa arbetet exempelvis i samband med indelningsändringar eller övergång från mindre till större enheter.

Utskottet konstaterar att en av de största förändringarna avseende övergången till K3 handlar om redovisningen av gåvor och bidrag. Utskottet vill påtala att frågan om

hur gåvor och bidrag ska användas inte har förändrats med anledning av denna övergång utan att det endast handlar om hur man måste hantera gåvor och bidrag i redovisningen. Utskottet anser det även angeläget att påpeka att givarens avsikt med gåvor och bidrag i normalfallet är att gåvan/bidraget ska användas tämligen omgående. Detta gäller även om någon formell tidsgräns för användandet inte finns. Det tids spann som anges i kursverksamhet och rådgivning är riktmärken för vad exempelvis Länsstyrelsen och Allmänna arvsfonden anser vara ett skäligt tids spann för att hinna planera och genomföra de aktiviteter som bidraget avser. Detta kan även anses skäligt inom Svenska kyrkan. Att ta emot bidrag för något som församlingen inte har för avsikt att genomföra inom överskådlig tid torde inte vara försvarbart.

Utskottet menar att gåvor och bidrag bör lyftas fram och infogas som en naturlig del av budgetprocessen, både avseende att använda ”gamla” gåvor/bidrag och att budgetera för nya gåvor/bidrag. Dessa blir då en naturlig del av det kommande årets finansiering av verksamheten vilket torde ligga helt i linje med givarens intentioner.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström och Claes Björndahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:5

Regelverk för bidrag till kyrkor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som rör regelverk för bidrag till kyrkobyggnader.

Förenklad motionsbehandling tillämpas på 2017:33. Utskottet finner här att inget nytt tillkommit som kan förändra ställningstagandet från 2015 års kyrkomöte och föreslår därför att motion 2017:33 avslås.

I motionerna 2017:52, punkt 1 och 2017:107 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att vidga användningsområdet för det nya kyrkunderhållsbidrag som träder i kraft 2018 så att bidraget, utöver underhåll av kyrkobyggnader, även kan användas till åtgärder av mer expansivt slag. Mot bakgrund av den nya bestämmelsen i kyrkoordningen om kyrkunderhållsbidrag, konstaterar utskottet att kyrkostyrelsen inte kan biträda någon annan användning av bidraget än underhåll av kyrkobyggnader. Utskottet ser det dock som angeläget att medel inom Svenska kyrkan finns tillgängliga både för underhåll av församlingarnas kyrkobyggnader och för utveckling av dessa. Utskottet välkomnar därför kyrkostyrelsens avsikt att årligen följa upp användningen av det kyrkunderhållsbidrag som har fördelats. Vidare menar utskottet att statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnaderna särskilt bör följas upp. Detta kan lämpligen utgöra en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2017:52, punkt 1 och motion 2017:107 avslås.

I motion 2017:52 punkt 2 föreslås att kyrkostyrelsen ser till att stiften själva kan bestämma hur stor del av stiftsbidragen som ska fördelas bland församlingarna till åtgärder på kyrkobyggnader. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen redan idag tillgodoser motionärens önskemål, föreslår utskottet att även motion 2017:52, punkt 2 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:33.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:52, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:52, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:107.

Motionernas förslag

Motion 2017:33 av Ulla Rickardsson, Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra Svenska kyrkans regelverk så att kyrkoantikvarisk ersättning får disponeras i tre år istället för nuvarande två år.

Motion 2017:52 av Leif Nordlander, Regler för kyrkobyggnadsbidrag

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över och bredda regelverket för utbetalning av kyrkobyggnadsbidrag i likhet med vad som förr gällde.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att stiftens själva kan bestämma hur stor del av stiftsbidragen som ska fördelas bland församlingarna till åtgärder på kyrkobyggnader.

Motion 2017:107 av Mats Hagelin, Kyrkunderhållsbidrag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att kyrkunderhållsbidrag kan användas för åtgärder som syftar till bevarande, användning och utveckling av kyrkliga kulturminnen.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2017:33 Kyrkoantikvarisk ersättning i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:8 med motion 2015:13. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2017:33 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Reglering i kyrkoordningen

I kyrkoordningens nya kapitel 44 om ekonomisk utjämning, som träder i kraft den 1 januari 2018, regleras även ett nytt kyrkunderhållsbidrag. Enligt 15 § samma kapitel ska kyrkostyrelsen besluta om bidrag till stiftens, som stiftens ska använda till församlingarnas underhåll av kyrkobyggnader.

Bakgrund till införande av ett nytt kyrkunderhållsbidrag

Föregående år lämnade kyrkostyrelsen skrivelsen KsSkr 2016:6, *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, till kyrkomötet. Skrivelsen hade föregåtts av ett flerårigt utredningsarbete, som resulterade i betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, SKU 2015:1. Kyrkostyrelsen angav i skrivelsen att ansvaret för kyrkobyggnaderna innebär betydande kostnader för församlingar och pastorat. Vidare att det har visat sig att det kan vara svårt för ett antal församlingar och pastorat att klara den egeninsats som alltid krävs vid underhållsåtgärder i samband med beviljande av kyrkoantikvarisk ersättning. Kyrkostyrelsen påtalade att det är angeläget att planerade åtgärder på kyrkobyggnaderna som berättigar till kyrkoantikvarisk ersättning verkligen genomförs. Vidare att det är fråga om Svenska kyrkans kapacitet att förvalta kyrkobyggnader på ett sätt som ligger i linje med kulturmiljölagens bestämmelser och även en fråga om ett övergripande kyrkligt intresse.

Mot den här bakgrunden menade kyrkostyrelsen att nuvarande nivå på bidragen till underhåll av kyrkobyggnader behöver öka och föreslog i skrivelsen att det införs ett nytt kyrkunderhållsbidrag om sammanlagt 100 miljoner kronor årligen. Medlen fördelas av kyrkostyrelsen mellan stiftens, som i sin tur ska ge församlingar och pastorat bidrag som avser underhåll av kyrkobyggnaderna. Det är inte fråga om ett bidrag som stiftens fritt beslutar om vad det ska användas till. Bidraget bör därför, enligt kyrkostyrelsen, utgöra en egen bidragsform reglerad i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen menade slutligen i skrivelsen att om- och tillbyggnader av kyrkor bör, i likhet med vad som fallet är med kyrkoantikvarisk ersättning, inte finansieras med kyrkunderhållsbidrag. Förändringar av kyrkomiljön av expansivt slag bör

istället bäras av pastoratet eller församlingen utifrån det ekonomiska utrymme som i övrigt medges.

EE 2017:5

2016 års kyrkomöte biföll i alla delar kyrkostyrelsens förslag gällande kyrkounderhållsbidrag.

Villkor för användning av kyrkounderhållsbidrag

I maj 2017 fastställde kyrkostyrelsen villkor för användning av det nya kyrkounderhållsbidraget. Beslutet innebär att stiftet får använda högst 20 procent av det totala bidraget till samordning av för flera församlingar/pastorat gemensamma åtgärder. Kyrkostyrelsen beslöt samtidigt att stiftens användning av tilldelade medel årligen ska följas upp. I likhet med vad kyrkostyrelsen tidigare anfört i skrivelsen KsSkr 2016:6, *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, ska kyrkounderhållsbidraget enligt villkoren inte användas till investeringsliknande projekt som om- och tillbyggnad eller funktionsförbättrande åtgärder på en kyrka.

Kyrkounderhållsbidrag och kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkounderhållsbidrag är, som framgått ovan, tänkt att utgöra ett komplement till kyrkoantikvarisk ersättning i finansieringen av församlingarnas vård och underhåll av kyrkobyggnader. Det finns dock vissa principiella skillnader när det gäller användningen av de båda bidragen.

Kyrkounderhållsbidrag är helt finansierat av kyrkans egna medel och får enbart användas till kyrkobyggnaderna. Kyrkoantikvarisk ersättning är däremot ett statligt bidrag som får användas till underhåll av både kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier. Vidare utgör kyrkounderhållsbidrag en del av det kyrkliga utjämningsystemet, vilket innebär att stiftet får ta hänsyn till församlingens aktuella finansiella situation i samband med beviljande. Församlingens ekonomi får däremot inte ingå i underlaget för beslut om tilldelning av kyrkoantikvarisk ersättning. Slutligen får kyrkounderhållsbidrag användas till alla kyrkobyggnader som Svenska kyrkan äger och förvaltar, medan kyrkoantikvarisk ersättning endast får användas till kyrkor som är skyddade enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Utskottets överväganden

Motion 2017:33

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:33.

Förenklad motionsbehandling

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2015. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Motionerna 2017:52 och 2017:107**Utskottets förslag:**

2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:52, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:52, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:107.

Utskottet utgår här från att motionären i motion 2017:52 med termen ”kyrkobyggnadsbidrag” i motionen egentligen avser det nya kyrkoordningsreglerade kyrkounderhållsbidrag som införs från och med den 1 januari 2018.

Beträffande motion 2017:52, punkt 1 och motion 2017:107 konstaterar utskottet, mot bakgrund av den nya bestämmelsen i kyrkoordningen om kyrkounderhållsbidrag, att kyrkostyrelsen inte kan biträda någon annan användning av bidraget än underhåll av kyrkobyggnader. Utskottet ser det dock som angeläget att medel inom Svenska kyrkan finns tillgängliga både för att klara av underhållet av församlingarnas kyrkobyggnader och för att göra dessa byggnader ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Utskottet välkomnar därför kyrkostyrelsens avsikt att årligen följa upp användningen av det kyrkounderhållsbidrag som har fördelats. Vidare menar utskottet att statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnaderna särskilt bör följas upp. En sådan uppföljning kan lämpligen utgöra en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2017:52, punkt 1 och motion 2017:107 avslås.

Beträffande förslaget i motion 2017:52, punkt 2 konstaterar utskottet att kyrkostyrelsen, även i det nya utjämningsystem som träder i kraft från och med 2018, ger stiftens utrymme att fritt förfoga över det stiftsbidrag som beslutats av kyrkostyrelsen. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att även punkten 2 i motion 2017:52 avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson och Arnold Boström.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2017:6

Ersättning till präst vid tjänstgöring i annan församling

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:89 där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att se över problematikens omfattning och utreda möjligheterna för en nationell fond eller utvecklat clearingsystem för att ekonomi och administration inte ska vara ett hinder för val av präst.

Utskottet hänvisar till det kommande utredningsarbetet som inletts och föreslår med anledning av detta avslag på motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:89.

Motionens förslag

Motion 2017:89 av Jan-Åke Isaksson, Ersättning till präst vid tjänstgöring i annan församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över problematikens omfattning och utreda möjligheterna för en nationell fond eller utvecklat clearingsystem för att ekonomi och administration inte ska vara ett hinder för val av präst.

Bakgrund

Frågan om möjlighet att välja präst i samband med kyrklig handling behandlades senast under 2016 års kyrkomöte. Beslut om obligatorisk clearing av kostnader för dop, vigsel samt obligatorisk konfirmandersättning beslutades av 2002 års kyrkomöte.

Under årens lopp har flera justeringar gjorts av reglerna avseende clearing och frågan utreddes och resultatet redovisades i betänkandet *Ersättning för kyrkliga handlingar*, SKU 2009:3. På grundval av utredningens förslag och inkomna remissvar lade kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Ersättning för kyrkliga handlingar*, KsSkr 2010:5, fram förslag som innebar att det inom clearingsystemet skulle vara möjligt att ersätta annan präst än hemförsamlingens eller förrättningsförsamlingens samt att en präst inte får ta emot ersättning för kyrklig handling annat än av en församling inom Svenska kyrkan. Skrivelsen behandlades av Ekonomi- och egendomsutskottet i betänkande 2010:9. Både kyrkostyrelsen och utskottet konstaterade att församlingarna ska ha en generös tillämpning av bestämmelserna om förordnande och utskottet ansåg att det i princip bör föreligga synnerliga skäl för att inte tillmötesgå medlemmens önskemål. Kyrkostyrelsen påpekar dock i sin skrivelse att varken enskilda medlemmars eller annan församlings önskemål kan vara tvingande i dessa situationer.

Till 2011 års kyrkomöte inkom sex motioner som berörde clearingsystemet. Flera av dem fokuserade på risken för att medlemmarna inte längre skulle kunna välja viss präst för att förrättningsförsamlingen skulle vara ovillig att förordna en särskild präst. I en annan motion föreslogs det att en församling skulle kunna ta betalt för en kyrklig handling i vissa situationer. Utskottet konstaterade att en förändring skulle bryta mot den viktiga principen att kyrkliga handlingar, på grund av sin särställning, alltid ska vara kostnadsfria för medlemmarna. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2011:2 att samtliga motioner skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag men biföll ett under överläggningen framlagt förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en utvärdering om ersättningen för kyrkliga handlingar.

Kyrkostyrelsen utredde frågan under 2012 och redovisade i sin skrivelse *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2011*, KsSkr 2012:2, att utvärderingen inte gav stöd för några genomgripande förändringar, däremot smärre ändringar kring hantering av exempelvis resekostnader. Detta krävde dock inte några kyrkoordningsändringar.

Även 2012 motionerades om möjligheterna för enskilda att välja präst vid kyrkliga handlingar. Motionen 2012:32 avslogs av kyrkomötet då clearingfrågan skulle komma att ingå som en del av den utredning om utjämningsystemet som skulle läggas fram år 2016.

I utredningens betänkande *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, SKU 2015:2, konstaterar utredningen följande:

Efter att bestämmelser infördes om att en präst inte får ta betalt från enskilda för tjänstgöring vid en kyrklig handling har det diskuterats om detta inskränkt möjligheterna att välja präst. Diskussionerna om detta och om i vilken utsträckning församlingar och pastorat är alltför restriktiva i att förordna präster att utföra en viss kyrklig handling kan inte anses höra till utredningens uppdrag. Det torde inte vara möjligt att utforma clearingsystemet så att det hanterar denna fråga.

I samband med Ekonomi- och egendomsutskottets behandling av motion 2016:5 *Kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid kyrkliga handlingar* anförde utskottet i sitt betänkande EE 2016:5 att motionären belyser en frågeställning som har många dimensioner men dessvärre ingen enkel lösning. Utskottet menar att komplexiteten i denna frågeställning om möjlighet att välja egen präst behöver belysas ur många olika perspektiv.

Huvudprincipen är att kyrkliga handlingar ska vara kostnadsfria för tillhöriga. Clearingsystemets tillkomst som utjämningsystem mellan församlingar när tillhöriga önskar kyrkliga handlingar i annan församling än där de är kyrkobokförda ger en lösning på problematiken kring kostnader som uppstår i en annan enhet än där intäkten, kyrkoavgiften, erhålls. Den tillhörige erhåller den kyrkliga handlingen ”kostnadsfritt” genom att inte behöva betala kyrkoavgift på mer än ett ställe.

Utskottet noterade bland annat att församlingarnas vilja att anställa extra präster för kyrkliga handlingar inte alltid verkar vara så generös som det förutsattes i samband med införandet av regelverket att en präst inte får ta emot ersättning för kyrklig handling annat än av en församling inom Svenska kyrkan. Att präster ändå väljer att ställa upp och förrätta kyrkliga handlingar på frivillig basis, utan att anställas in i en församling, är därmed den möjlighet som återstår och som många gånger tillämpas. Utskottet ansåg inte att det kan uppfattas som oskäligt att den som ställer upp frivilligt bör kunna få ersättning för eventuella resekostnader. Utskottet konstaterade dock att med dagens utformning av regelverket är det inte möjligt för prästen att ta emot ersättning från annan än församling.

Utskottet anförde att det är viktigt att behålla principen att präst endast ska kunna erhålla ersättning genom församling. Det ska inte kunna misstänkas att präster, eller annan personal, tar emot svarta pengar.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog att motionen skulle avslås men även att kyrkomötet skulle besluta om att informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anförde om behovet av en breddad utvärdering av nuvarande regelverk kring arvode för och clearing av kyrkliga handlingar. Något förslag om ytterligare finansiering inom eller utom clearingsystemet förelåg inte.

Under överläggningen i plenum föreslogs att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en breddad utvärdering av nuvarande regelverk kring arvode för och clearing av kyrkliga handlingar vilket också blev kyrkomötets beslut.

Utredningsarbetet är preliminärt inplanerat att påbörjas under hösten 2017.

Utskottets överväganden

Ersättning till präst vid tjänstgöring i annan församling

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:89.
--

Utskottet konstaterar att motionen ligger mycket nära den motion som behandlades av utskottet under 2016 men innehåller tilläggsförslag kring finansieringsmetod. I kyrkostyrelsens avrapportering Redogörelse för behandling av kyrkomötets ärenden (KsSkr 2017:2, bilaga 2) framgår att frågan utreds under hösten 2017 och våren 2018 med avrapportering till kyrkomötet 2018 eller 2019 beroende på om det föreslås kyrkoordningsändringar.

Utskottet föreslår med hänvisning till det pågående utredningsarbetet att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Britt-Marie Danestig, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Helena Klahr Fast och Jan Björkman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström och Claes Björndahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.